

Крім того, вже у 1900 р. виходить його праця «Лекції з історії Ірану», 1903 р. він видає «Історію Персії, її літературу і дервішську теософію», «Історію Туреччини і її літературу від розквіту до початку занепаду» та ін.

Тільки з арабістики та семітології до 1910 р. були видані такі його праці: «Нарис розвитку суфізму» 1895 р., «Мусульманство і його будучність» 1899 р., «Лекції з Корану», «Семітські мови і народи Т. Ньольдеке», «Лекції з історії семітських мов», «Історія мусульманства» [1]. Ці праці – це лише частина з наукового доробку сходознавця, присвячена вивченню історії країн Сходу, їх культури та літератури.

У 1920–1930 рр. побачили світ такі праці А. Кримського: «Історія Персії та її письменства» (1923), «Історія Туреччини» (1924), «Вступ до історії Туреччини» (1926), «Історія Туреччини та її письменства» (1927, т. 2), «Розвідки, статті та замітки» (1928). Чимало його матеріалів публікувалося в часописах і збірниках ВУАН. Недаремно, Наталя Полонська-Василенко згадувала, що в 1920-х роках в Києві жартували, що Академія Наук «не українська, а кримська» [3].

Дослідники вказують, що одним із найсильніших його сходознавчих досліджень є «Історія Туреччини», яка недавно перевидана Інститутом сходознавства НАНУ. Адже в цій праці простежується величезний джерелознавчий потенціал: візантійські, східні, слов'янські та західні документальні матеріали. Її, як одну із найкращих, визнають і турецькі історики [4].

Невипадково О. Прицак дуже влучно сказав, що А. Юхимович є «найкращим кримським подарунком Україні», і це дійсно так, адже саме він був першим, хто показав перспективу дослідження не тільки національної історії, а й сходознавчих праць, його публікації зараз є тим капіталом, з якого дослідники-орієнталісти починають свою роботу.

Отже, незважаючи на складні часи, в яких починав свою наукову діяльність Агатангел Юхимович, діапазон його наукових інтересів, цілеспрямованість та кількість і сила його сходознавчих досліджень, з яких можна скласти цілу бібліотеку, дають змогу стверджувати про неоціненний вклад Агатангела Кримського в розвиток не тільки українського, а й світового сходознавства, на честь якого засновано Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, створеного професором Гарвардського університету і учнем А. Кримського – О. Прицаком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурницький К. І. Кримський як історик. Київ: Наукова думка, 1971. 182 с.
2. Дубровіна Л. А. Історія Національної бібліотеки України імені В. Вернадського, 1918–1941. К.: НБУВ, 1998. 337 с.
3. Історія України в особах ХІХ – ХХ ст. Авт.: І. Войцехівська, В. Волковинський, М. Дмитрієнко та ін. К.: Україна, 1995. 480 с.
4. Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм: Складний світ Агатангела Кримського. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2000. 328 с.
5. Прицак О. Про Агатангела Кримського. У 120-ті роковини народження // Україна. Наука і культура. К., 1991. Вип. 25. С. 103–120.

*Барабаш Христина
Науковий керівник – доц. Костюк Леся*

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІСИДОРА ГЛИНСЬКОГО В ЖИТТІ ГАЛИЦЬКИХ ЕМІГРАНТІВ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ.

Серед парафіяльних священників Тернопілля кінця ХІХ – першої третини ХХ ст., окреме місце займає парох з с. Буцнів Ісидор Глинський, котрий за короткий час став для жителів села вірним другом, наставником, а в окремих випадках – другим батьком.

Метою розвідки є комплексне дослідження діяльності о. Ісидора Глинського пов'язаної із буцнівськими заробітчанами. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання ряду завдань: визначити тематику листування пароха з емігрантами; простежити процес налагодження взаємовідносин між о. Ісидором Глинським та заробітчанами.

Є підстави вважати, що в період його діяльності на території Східної Галичини, котра на той час входила до складу Австро-Угорської імперії, розпочався відтік робочої сили за кордон. Зауважимо, що основною причиною була нестача робочих місць, котра призвела до масового безробіття. Селяни, не маючи засобів для існування, були вимушені продавати землю лихварям за безцінь та шукати кращої долі в США, Аргентині, Бразилії, Канаді та інших країнах з високим рівнем сільськогосподарських ресурсів та нестачею робочих рук. Таким чином, тільки за перше десятиріччя XX століття на Американський континент емігрувало понад 300 тис. чоловік [6], котрі переслідували різну мету: хтось хотів назавжди залишитися на чужині та розпочати життя «з чистого аркушу», а хтось просто підзаробити грошей та повернутися на Батьківщину.

Разом з тим, у Східній Галичині в них залишалися родини та друзі справами котрих вони цікавилися. Тому неостаннє місце в цих взаємозв'язках відігравали греко-католицькі священники. Яскравим прикладом цього є діяльність буцнівського душпастиря.

Зауважимо, що душпастиром у с. Буцнів Ізидор Глинський був призначений в 1888 р. грамотою від митрополита Сельвестра Сембратовича, котрий у своїх спогадах згадував, «з приходом пароха отця Ісидора Глинського українське життя в селі відродилося» [5, с. 187]. І справді, до початку Першої світової війни священник береться за низку справ: ініціює створення «Просвіти», братства тверезості; долучається до діяльності товариства «Сокіл»; організовує театральний гурток; займається будівництвом будинку культури та реконструкцією храму [1, с. 53].

Одночасно, о. І. Глинський вів активну переписку із сім'ями емігрантів, де обговорював життя за кордоном та розповідав про справи на парафії. Також відбувався активний обмін періодикою, а емігранти в свою чергу передавали кошти на ім'я о. І. Глинського для родин та розвиток парафії. Свідченням цього є лист Івана Віблима до пароха з проханням допомогти його родині: «...зібралисьмо до 20 доларів Отчи Духовний прошу вас вставитися за мною в Банку Тарнопільським Рускім заякийсь час і просивбім вас скоро дістанити той лист то можбисьти позичили 30 крон для мої жінки а я в найкоротшім часі вам пришлю» [3, арк. 16].

Ще одним прикладом допомоги отця є турбота долею одного із буцнівських школярів В. Кожушини, котрий теж поїхав на заробітки до Австрії, де був засуджений та чекав на амністію: «В криміналі справувався добре і з его листів міркую, що щиро покаявся, научився кравецтва», – зазначав в листі до О. Барвінського отець, котрий намагався взяти позику в Земельному Банку, бо «тепер його можуть амністувати, але як буде мати о чім вернути». Тож я хочу взяти викупити, трохи дала родина з его 1¼ морга поля, трохи я» [4, арк. 5].

Окрім цього, о. Ізидор Глинський часто звертався до «буцнівських американців» із проханням допомогти парафії. Згідно з цим, емігранти допомагали із коштами для організації духовного оркестру. Свідчення цього є лист-чернетка до А. Зборівської: «Війна знищила багато і забрала. І не раз говориться досвідченими людьми, а якби може давнє нагадати (музика – то половина життя нашого). Є ще такі, що пригадали б собі і ноти, і як грати, але нема інструментів, які дорого коштують. У кого шукати помочі? а до кого ж як не до наших американців, які вже раз помогли, то може і тепер не відмовлять» [1, с. 54]. Також на кошти емігрантів у с. Буцневі було реставровано читальню (1924 р.), школу [3, арк. 13].

Слід відзначити, що допомогу парафії надавав двоюрідний брат пароха Йосип Білінський, котрий в одному із листів звертається з проханням «отримати через поштовий переказ 200 франків та розпорядитися грошима наступним чином: одну половину віддати його братові, а іншу – на потреби Руської бурси в Тернополі» [2, арк. 157]. Також він через отця підтримував студентів, котрі бойкотували лекції в Львівському університеті: «О розрухах на Львівським університеті бувім добре проінформований. Знавім, що маса пішла до Відня м. Праги. Але де ж вони могли одержатися? 40. 000 крон які народ руський зібрав то страшно мізерна сума. Як бідний народ доказує то! В Америці чи Англії то один дає кілька мільонів на Університет. За пару днів пошлю Тобі на ту ціль 15 лірн просивбім щобиь той даток передав кому належить безімяно. Я не хотівбім щоби було моє назвисько в газеті, а з ним така скромна дошка, а більшу суму не могу дати» [2, арк. 157, 159].

Таким чином, о. Ісидор Глинський був людиною, не байдужою до долі своїх земляків та всіма можливими силами підтримував їх та надихав на це інших. Він був довіреною особою чималой кількості заробітчан, ставши для них тією людиною, яка інформувала їх, допомагала вийти із скрутного становища та просто надавала моральну підтримку. Це дало змогу пороху активно залучати емігрантів до справ, які відбувалися в парафії, звертатися за матеріальною допомогою для реалізації своїх задумів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Граб У. Б. Глинський Ісидор. Вісник НТШ 2010. число 44. С. 49–54.
2. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф. 159. Спр. 440. Арк. 157, 159.
3. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф. 159. Спр.354. Арк. 13, 16.
4. ЛННБ НАН України, відділ рукописів. Ф.159. Спр. 265. Арк. 5
5. Смоляк П. О. Роль священиків у розвитку аматорського театрального мистецтва у тернопільському повіті в кінці XIX – першій третині XX століття. Наукові записки Теннопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2018. Вип. 29. С. 183–190.
6. Українська еміграція з Австро-Угорщини (кінець XIX – початок XX ст.). Туристическая библиотека: вебсайт. URL: https://tourlib.net/books_history/ustymenko9-2.htm (дата звернення: 21.02.2021).

Липка Тетяна

Науковий керівник – проф. Алексієвець Леся

ПОЛЬСЬКО-ШВЕДСЬКА ВІЙНА 1598-1599 РОКІВ ЯК СКЛАДОВА МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН У КІНЦІ XVI СТ.

Важливу роль у сучасних історичних дослідженнях відіграє тематика міжнародних відносин ранньомодерного часу. Не винятком є відносини між Шведським Королівством і Річчю Посполитою наприкінці XVI ст.

З огляду на це, актуальність роботи полягає у з'ясуванні особливостей військового конфлікту між цими державами у 1598–1599 рр., що став наступною віхою у поступовому погіршенні стосунків між Шведським Королівством і Річчю Посполитою. На нашу думку, вивчення цієї проблематики є на часі, оскільки дає можливість переосмислити уроки історії міжнародних відносин держав.

Мета статті – проаналізувати основні передумови, причини та події польсько-шведської війни 1598–1599 рр., її наслідки.

Для досягнення мети необхідно вирішити низку завдань, зокрема: визначити передумови та причини зростання напруги між Річчю Посполитою та Шведським Королівством в кін. XVI ст.; дослідити особливості ведення військових дій 1598–1599 рр. з боку обох ворогуючих сторін; продемонструвати результати польсько-шведської війни та її наслідки.

Об'єкт дослідження – міждержавні стосунки між Шведським Королівством та Річчю Посполитою у 1598–1599 рр. Предмет – особливості протистояння між Швецією та Річчю Посполитою в кінці XVI ст.

Історіографічною базою дослідження є праці: «Історія Швеції» І. Андерсона [1], «Швеція. Історичний путівник» Ю. Антонової [2], «Коротка історія Швеції» Й. Вейбулля [3], «Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів» Л. Зашкільняка, М. Крикуна [4], «Історія Швеції» А. Кана [5], «Історія Швеції» Я. Меліна, А. Юханссоно, С. Хеденборг [6], «Відносини між Річчю Посполитою та Шведським Королівством у контексті особистої унії Сигізмунда Вази (кінець XVI ст.)» Липки Т. [7], «Unia polsko-szwedzka w końcu XVI w.» З. Анушіка [8], «Czy Zygmunt III Waza zasłużył na niesławę?» А. і М. Пеньковських [9], «Zygmunt III Waza» Г. Віснера [10].

Видання характеризують картину зовнішньої політики Швеції та Польщі окресленого часу. Варто також звернути увагу на недостатню розробленість проблеми в українській історіографії.

Сигізмунд Ваза був королем одночасно двох держав у 1592-1599 роках, коли Річчю Посполита і Шведське Королівство були об'єднані особистою унією [5, с. 165; 10, с. 33; 9, с. 38; 8, с. 193]. Але це об'єднання було далеко не ідеальним [7, 83-86]. Фактично з самого початку